

Erdőjáró

A DALERD ZRT. TÁJÉKOZTATÁSI KÖZPONTJÁNAK LAPJA

XIII. évfolyam 1. szám, 2014. március

A mezei juhar az év fája 2014-ben

MEZEI JUHAR ALATT KOMPONÁLTA ERKEL FERENC A BÁNK BÁN DALLAMÁT

Szinte az egész országban megtalálható, gazdasági szempontból általában gyomfaként kezelt, de a klímaváltozás miatt nagyobb figyelemre érdemes fajfajt, a mezei juhart választotta az év fajfajának 2014-ben az Országos Erdészeti Egyesület. A szakmai közönség szavazati alapján idén 19. alkalommal megválasztott év fájának az adott évben nagyobb figyelmet szentel az erdészeti szakma és kutatás, bemutatása az erdei iskola programok és az erdészeti ismeretterjesztés kiemelt témája. Részletes információk a www.azevfaja.hu oldalon olvashatók.

Sík- és dombvidéki erdőtársulásainkban és a kultúrkörnyezetben egyaránt elterjedt, jól alkalmazkodó fajfajt, a mezei juhart választotta az év fajfajának az Országos Erdészeti Egyesület. A hazai őshonos juharfajok szürke eminenciásaként a mezei juhar 500 méteres tengerszint feletti magasság alatt szinte mindenütt megtalálható az országban, karéjos levele, ősszel hulló, ún. ikerlependék termése (amelyből a gyerekek „kakasorrot” formáznak) széles körben ismert.

A mezei juhar elterjedésének súlypontja Közép- és Dél-Európában található. Megjelenik Észak-Afrikában vagy a Skandináv-félsziget déli részén

is, de érdekes módon hiányzik vagy csak szórványosan jelenik meg az Ibériai- vagy a Peloponnészoszi-félszigeten. A fejlődéshez szükséges hőigényével magyarázható, hogy hiányzik a magasabban fekvő hegyvidéki területekről, így az Alpokból vagy a Kárpátokból.

Tudományos nevében (*Acer campestre*) is megjelenik a „mezei - campestre” fajnév, ami arra utal, hogy ez a faj gyakran a síkvidékek, alacsonyabb régiók mezőkkel ölelt kisebb erdőfoltjaiban, facsoportjaiban él. A magyar „juhar” nemzetségnév szláv jövevényszó, amit már 13. századi okleveleink tartalmaznak.

A mezei juhart idősebb korban ma zömében 10–15 m magas egyedei képviselik, holott jó termőhelyeken akár a 20–30 m magasságot is elérheti. Ilyen példányokat ma már alig lehet találni, mivel évszázadok óta ún. gyomfaként kezelik, s a gyengébb minőségű termőhelyekre szorították vissza. Életkora

Az Erkel-fa

A HAGYOMÁNY SZERINT a Gyulai Várfürdő, a hajdani Wenckheim-Almássy kastély parkjában álló mezei juhar alatt komponálta Erkel Ferenc a Bánk bán dallamát 1861-ben. Ebből a fából mára sajnos csak egy borostyánnal benőtt facsonk maradt. A korábban díszes vaskorlással körbekerített területre a 70-es évek végén három erdész, Ficzere István, Sajti Gábor és Hajdu Imre négy Póstelekről származó mezei juhart ültetett egy tavaszi fásítási- és fürdő bővítési ünnep alkalmából. Ezekből áll még egy emlékként a régi Erkel-fa szomszédságában, és hirdeti természeti- és szellemi kultúránk folyamatosságát.

PUSKÁS LAJOS

Az enyhe tél következményei

A FAGYOS, HIDEG IDŐ ELMARADÁSA AZ ERDŐK ÉLETKÖZÖSSÉGEINEK NEM KEDVEZ

Szokatlanul enyhe telünk volt. A város lakó emberek ennek talán még örültek is, hiszen könnyebben tudtak közlekedni, mint más teleken, s talán kevesebbet is kellett fűteniük. Akadnak azonban olyanok is, akik ennek a melegebb télnek kevésbé örvendeztek. A mezőgazdászok, az erdészek nagyon hiányolták a havat, ugyanis a csapadékos, fagyos, hideg idő elmaradása a szántók, az erdők életközösségeinek egyáltalán nem kedvez.

Ideális esetben ugyanis a vastag hótakaró megvédi a növényeket a fagyoktól, a hideg elpusztítja a kártevők egy részét. A téli csapadékok az erdősítéseknek nagy szüksége van, ugyanis az egész évi víztartalék jelentős

része télen szokott a talajba szivárogni. A tavasszal lassan elolvadó hótakaró nedvessége nélkül a talaj víztartaléka is alacsonyabb. Ez a tavaszi lombfakadáskor és a nyári aszályos időszakban okozhat majd problémákat. A mögöttünk lévő tél azonban sem hóban, sem fagyban nem bővelkedett.

Az erdei munkák sorában a tél a fakitermelések időszaka. A hideg időben, fagyott talajon végzett tevékenységek legnagyobb előnye, hogy a munkavégzés ilyenkor kevésbé károsítja a talajt és a növénytakarót. Fagy hiányában a puha, felázott talaj nem, vagy csak alig alkalmas arra, hogy munkagéppel dolgozzanak, ill. tűzifát vagy farönköket szállítsanak az erdészek. A kíméletes faanyagmozgatási módok alkalmazása ellenére is

az ilyenkor elvégzendő munkák egy részének végrehajtása a fagyos időszakokra szűkül.

A szakembereknek fel kell készülniük az enyhe tél egyéb következményeire is. A viszonylag magas középhőmérsékletű, szinte fagymentes télen sok kártevő, kórokozó is elszaporodhatott. A lombrágó rovarok némelyike (például a jól ismert gyapjaslepke) kedvező körülmények között tömegszaporodásra, szakszóval gradációra hajlamos. Az enyhe idő a rágcsálóknak is kedvezett, hiszen így a szokásosnál több almot nevelhettek fel, s a lehullott makkban, a makkvetésekben valamint a fiatal erdősítésekben akár jelentős károkat is tudnak majd okozni.

A szokásosnál jóval korábban érkező tavaszban az erdei fajok is hamarabb fakadnak.

Így előfordulhat, hogy a gyenge hajtások később elfagynak. Különösen nagy kár keletkezik, ha a tölgyvirágzáskor jönnek az erős mínuszok, mert ekkor elmarad az erdők megújítását biztosító makktermés.

Természetesen vannak előnyei is számunkra a korán jött tavasznak. A tölgyesek lágy szárú növényzetének hagymás, gumós, gyökertörzses fajtái – a geofitonok – minden évben jóval a fák rügybontása előtt hajtanak ki. Legtöbbjük a lombkorona bezáródása előtt már el is virágozik, kihasználva a talajra jutó fényt. A csillagvirág, az odvas keltike, a salátaboglárka, az ibolya, a tyúkhúr virágai már most, március közepén, virítanak erdeinkben.

VID KATALIN

A mezei juhar az év fája 2014-ben

MEZEI JUHAR ALATT KOMPONÁLTA ERKEL FERENC A BÁNK BÁN DALLAMÁT

FOLYTATÁS A 1. OLDALRÓL »

tekintetében is a mai egyedek alapján nehezen hihető, hogy akár 150–200 évet is megélhet e fafaj. Magyarország legnevezetesebb mezei juhar egyede, az Erkel-fa, a gyulai Weckheim-Almássy kastély parkjában, a mai Várfürdő területén állt.

A mezei juhart görbe, sok helyen elágazó, csavarodott törzse miatt a faipar nem kedveli. Faanyaga egyébként kemény és félnehéz, vöröses árnyalatú, szép rajzolatú. A hullámosan futó farostok mi-

att korábban fodor juharnak, csipke juharnak is hívták. A fodros faanyagból korábban furnérokat, gépalkatrészeket (fogaskerékfogakat), kerékabroncsokat, faedényeket, állványokat, tubákos szelencéket, fegyveragyat, malomkeréktengeket, kaszanyeleket, kalapácsnyelet, vesszejéből ostoronyelet, puskavesszőt, gyökeréből fapipát készítettek. Ma jobbára csak tűzifának hasznosítják értékes faanyagát. Lassú növekedésű fafaj, ami a visszavágást, nyésést is jól elviseli. Ennek köszönhe-

tően helyenként élősövényeket, élőfalakat neveltek belőle. A leg híresebb ilyen 10 m magasságot elérő kertépítészeti elem a bécsi Schönbrunni-kastély parkjában látható. Törzse édes nedvet tartalmaz, amelyből korábban a törzs megcsapolásával cukrot főztek.

A mezei juhar az éghajlati szélsőségeket, az erős téli hideget és a tartós szárazságot jól elviselő fafaj. Könnyen bomló avarjával, árnyatűrésével és árnyalásával, a vadragásnak való ellenállásával a hazai

lomboserdők hasznos elegyfája, ami a jövőben nagyobb figyelmet érdemel. Azért is, mert az egyre melegebb klímában nagy szükség lehet egy ilyen ellenálló fafajra!

A 2014-es év fafájának választott mezei juharról és az év fája mozgalomról bővebben olvashat a Vidékfejlesztési Minisztérium Zöld Forrás pályázatának támogatásával létrehozott www.azevfaja.hu oldalon vagy az Országos Erdészeti Egyesület honlapján (www.oee.hu).

ÖEE – PUSKÁS LAJOS

Erdőművelők

SZAKMUNKÁSOKAT KÉPEZTEK

Az erdők egészségével kapcsolatos ismeretek megszerzésével célegyenesbe ért az erdőművelő szakmunkások képzése Gyula-Városerdőn. Hamarosan vizsgákra adnak majd számot tudásukról a felnőttképzés résztvevői, akik mindannyian a téli közfoglalkoztatási program keretében a DALERD Zrt. alkalmazottai.

Célegyenesbe ért a decemberben elkezdett erdőművelő szakmunkás képzés a DALERD Zrt. Tájékoztatói Központjában, Gyula-Városerdőn. A köznyelvben erdei iskolának nevezett létesítményben december eleje óta tanulnak az erdőgazdaság közfoglalkoztatott munkatársai az országos téli program keretében. A maggyűjtéstől a csemetetermesztési fel-

adatokon át egészen az erdőtelepítésig számos ismeretanyaggal kellett megismerkedniük a tanulóknak. A növényismeret elsajátítása kézenfekvő és elvárható feladatnak tűnik. Kis utánagondolással nem idegen ettől a szakterülettől a vállalkozói és gazdasági ismeretkör sem, éppúgy, mint az erdők egészségi állapotával összefüggésben az erdei károk, károsítók és kórokozók ismerete sem. Ez utóbbiak elsajátításával elérkezett az ideje a modulzáró vizsgáknak. A legnagyobb próbatétel március végén következik, amikor a hallgatóknak vizsgabizottság előtt kell majd számot adniuk a megszerzett tudásról. Mindezt olyan embereknek, akik közül sokan három évtizeddel ezelőtt ültek utoljára iskolapadban. Tisztelet érte!

PUSKÁS LAJOS

Égett az erdő

GYULA ÉS BÉKÉSCSABA KÖZÖTT

Március 9-én este tűz ütött ki a Gyula-Békéscsaba főút, Fényeshez közeli befejezett erdőtelepítésében: a lángok közel 2,5ha-on pusztítottak. A tűz oltását a viharos szél nagyban nehezítette.

Értesülésünk szerint a Gyula-Békéscsaba közötti fiatal erdőben 19 óra körül csaptak fel a lángok. A helyszíntre a gyulai és a békéscsabai hivatásos tűzoltók három gépjárműfecskendővel és egy vízszállítóval vonultak ki, az oltást a katasztrófavédelmi művelési szolgálat irányította. A tüzet vízsugárral és kézi szerszámokkal, valamint Kovács Péter kerületvezető erdész munkagépének segítségével a beavatkozók másfél óra alatt fékeztek meg.

Feltehetően emberi gondatlanság okozta a szervízút mellett található erdő pusztulását. Az erős szél következtében a tűz gyorsan végigtarolt a fiatal erdősítesen, amely jelentős kárt szenvedett. Az elsődleges vélemények szerint valószínűleg újra kell telepíteni az erdőt, mivel a fák töve is megégett. Biztosat majd lombfakadás után tudnak megállapítani kollégáink.

A Békés Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság honlapjára épp a káresemény előtt pár nappal került fel a szabadtéri tüzek

megelőzésére intévő írás: <http://bekes.katasztrofavedelem.hu/hirek/1981-elozzuk-meg-a-szabadteri-tuzeket>.

VID KATALIN

8 800 m³ segítség

BEFEJEZŐDÖTT A TŰZIFA PROGRAM

A Délalföldi Erdészeti ZRT. 8800 m³ tűzifát adott át a működési területén 82 település számára. A téli tűzrevalót az önkormányzatok juttatták el a rászorultaknak.

A Belügyminisztérium október 4-én hirdette meg az ötezer lakosnál kisebb települések szociális tűzifa-vásárlási programját. A DALERD ZRT már a nyár végi és őszi készletek alakításánál gondoskodott arról, hogy a tervezett program beindulásakor zökkenőmentesen haladjon a kiszolgálás. A szállí-

tást az önkormányzatok végezték, és ugyancsak ott döntöttek a téli tüzelő szétosztásáról is. Rászorultsági alapon valamint az önkormányzat teherviselő képességének megfelelően 1-2 m³ fa jutott egy-egy családnak.

A program október végétől február közepéig tartott. Az Erdőgazdasággal szerződést kötött 82 önkormányzat összesen 8800 m³ tűzifát vásárolt meg kedvezményes, támogatott áron. A megrendelésnek megfelelően ebből 6030 m³ kemény tűzifa volt, míg 2770 m³ pedig puhafa.

PUSKÁS LAJOS

Meghívó – Virágos erdő

NYÍLT NAP AZ ERDŐK NEMZETKÖZI NAPJA ÉS A VÍZ VILÁGNAPJA ALKALMÁBÓL

Az Erdők Nemzetközi Napja és a Víz Világnapja alkalmából rendezett tavaszi nyílt nap az erdészeti erdei iskolában.

A DALERD Zrt. városerdei erdészeti erdei iskolájának dolgozói 2014. március 22-én 9 órától 16 óráig nyílt napra várják az érdeklődőket. A program résztvevői megismerkedhetnek a városerdei és sitkai erdőrészek kikeleti látványosságával, valamint különféle játékokkal,

kézműves programokkal, mikroszkópos morfológiai vizsgálatokkal, s egyéb, az erdész szakmához kötődő bemutatókkal köszönhetik a tavaszt az erdőn.

A programokon való részvétel ingyenes.

A tervezett program:

Virág-túrák:

09.00-től 10.30-ig,
11.00-től 12.30-ig,
14.00-től 15.30-ig.

Kézműves foglalkozások:

9.00-től 10.30-ig,
11.00-től 12.30-ig,

Erdő- és vadgazdálkodás, vadászat:

09.00-től 11.30-ig,
14.00-től 15.30-ig.

Mikroszkópos morfológiai vizsgálatok:

11.00-től 12.30-ig,
14.00-től 15.30-ig.

Lovas koczikázás:

10.00-től 10.30-ig
10.45-től 11.15-ig
11.30-tól 12.00-ig

12.30-tól 14.00 óráig szalonnasütéshez tábor tüzet biztosítunk. A túrák csak komolyabb eső esetén maradnak el. Ez esetben helyettük filmvetítés lesz, a többi programot rossz időben is megtartjuk.

Szeretettel várjuk Önt, Kedves Családját, s Barátait!

Csak az erdő örök!

AZ ERDŐ MEGŐRZI EMLÉKÜKET

A napokban egy nagy tiszteletben álló erdész kollégánktól kellett búcsút vennünk. Az erdészek is múlandók, de vigasztal bennünket, hogy az erdő megőrzi emléküket.

Kocsiszki János (1930-2014)

erdő- és kertészmérnök

Egész életét a fák, erdők, gyümölcsösök ültetésének és gondozásának szentelte. Az erdőgazdaságnál erdőtelepítéssel kezdte a szakmáját. Főmérnök volt a Békéscsabai Kertészeti Vállalatnak és vezette a termelőszövetkezetek közös erdészeti vállalatát. Idős korára is aktív tagja volt a csabai Kertbarátok Egyesületének. Aktív élete során kortársaival együtt elérte, hogy Békés megyében megduplázódjon az erdők területe.

Új madárodúk

A SZEGEDI VADASPARKBAN

A DALERD Zrt. madárodúkat adományozott a Szegedi Vadasparknak, amelyek telepítése január 27-én el is kezdődött, egy állatkerti óvodai foglalkozás részeként. Az DALERD Zrt. szakemberei által elkészített és telepítésre kerülő odúk cinkeméretű énekesmadarak sikeres költését segítik majd, egyben a madárvédelem bemutatását is szolgálják a látogatók számára.

A DALERD Délalföldi Erdészeti Zrt. és a Szegedi Vadaspark Nonprofit Kft. együttműködése nem új keletű, több éves múltra tekint vissza. Régen a vadasparki erdő is az erdészet területéhez tartozott.

Az összesen 15 db odú felállítását természetesen örömmel fogadtuk, hiszen így növelhettük egy másik partnerünk, a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület által már kihelyezett odúk számát. Állatkert révén az

odúk nemcsak az énekesmadarak sikeres szaporodását szolgálják, hanem egyúttal a látogatóinknak is „élőben” mutatják be a madárvédelmet, útmutatóul szolgálva arra, hogy milyen odúkat és miként kell elhelyezni. Már a kihelyezést is egy állatkerti foglalkozásra érkező óvodai csoport előtt kezdtük el. Beillesztettük az eseményt a Vadaspark zoopedagógiai programjába.

A DALERD Zrt. és a Vadaspark kooperációja nem merül ki a madárodúk kihelyezésében. Tavasszal kívánunk átadni az egyik legveszélyeztetettebb szarvasfaj, a mezopotámiai dámszarvas kifutóját. A ritka, kipusztulással fenyegetett fajt nemzetközi fajmegmentési program keretében tartjuk és tenyészítjük. A bemutató és a hozzá tartozó ismeretterjesztő kiállítás elkészítésében szintén együttműködünk az Erdészettel.

Köszönettel:

Veprik Róbert
ügyvezető igazgató
Szegedi Vadaspark Nonprofit Kft

Na, végre!

- ✓ A Kormány stratégiai partnere a Magyar Természetjáró Szövetség.
- ✓ A természetjárók előtt is megnyílnak az állami tulajdonban lévő erdészházak, vadászházak és turista szállások.
- ✓ Szálláshely-szolgáltatásért, gyógyfürdő- és strandbelépőért már a SZÉP kártya mindhárom zsebéből lehet fizetni.
- ✓ 2010 óta 4 milliárd forint értékben újultak meg turista- és vendégházaink.
- ✓ Az Országos Kéktúra útvonal mentén 30 kilométerenként olcsó, színvonalas szállást nyújtó létesítmények, turistaházak épülnek és újulnak meg.
- ✓ 1 milliárd forintnyi kormányzati támogatásból valósul meg a Kéktúra útvonal és más turista-útjelzések újrafestése, a pihenőhelyek felújítása és a turista-úthálózat felmérése.